

X HISTORIE

ROK 1948:

PODPLUKOVNÍK KOMUNISTICKÉ POLICIE FRANTIŠEK HAVLÍČEK PŘEDÁVAL INFORMACE AMERIČANŮM

Zbraně, které StB zajistila u Františka Havlíčka

POPRAVA ÚNOR

Před sedmdesáti lety, **23. ÚNORA 1948**, velitel SNB František Havlíček (2. 12. 1908–12. 11. 1952) prováděl domovní prohlídku v ústředí Československé strany národně socialistické. Za svou aktivitu během únorových dnů získal Řád Vítězného února. Provaz dostal za to, že materiály z Melantrichu nepředal svým nadřízeným, nýbrž kamarádovi, odbojáři z války.

TEXT HANA BENEŠOVÁ FOTO ABS

„FRANTIŠKU, 2. prosince budeme spolu patnáct let. Ten den máš narozeniny, bude Ti 44 let... Co si přeješ všichni, to jest, abys nám byl zachován a byl zdrav a ještě dlouho živ.“ Anna Havlíčková je už dvanáctý měsíc ve vazbě, zatkli ji v prosinci 1951 kvůli tomu, že neudala svého muže. Za války Anně popravili otce i bratra, její manžel tehdy hrdelnímu trestu unikl. Rozsudek smrti si bývalý velitel SNB v Klatovech František Havlíček vyslechl až v květnu 1952. Dopis, který mu Anna směla na podzim téhož roku napsat, nikdy nečetl.

Františkova matka Hermína Havlíčková se 15. listopadu 1952 obrací na Státní prokuraturu s úpěnlivou prosbou. Žádá o návštěvu u odsouzeného. V srpnu jí přece sdělili, že ji vyrozumějí, kdy bude moci přijít.

Ptá se také, zda může synovi poslat balíček k narozeninám a svátku. Když se narodil, pojmenovali ho po svatém Františku Xaverském, jehož jméno je v kalendáři 3. prosince. Přijde jí strohá odpověď. Návštěva není možná. Rozsudek byl vykonán. V Praze na Pankráci 12. listopadu 1952 v pět hodin 25 minut.

Hermína se upne k představě, že její syn na šibenici neskončil. Vždyť se říká, že odsouzené nepopravují, ale posílají je na Sibiř. František určitě žije! Nebo ne? Musí znát pravdu. Díky rodinným přátelům se Františkova třináctiletá dcera Eva dostane potají do budovy Ústavu soudního lékařství v Praze na Albertově. Krk mrtvého otce přetíná strangulační rýha.

Anna Havlíčková je v březnu 1953 odsouzena na dvacet let.

František Havlíček krátce po svém zatčení

OVÉHO PUČISTY

Nemá žádné zprávy o manželovi ani Evě, neví, že František je už víc než čtyři měsíce po smrti. V noci se jí zdá, že je doma, v Obytcích.

VOLÁ LONDÝN

V Obytcích u Klatov jsou dva hostince. Jeden vede Marie Slavíková, druhý Bedřich Suchý. U Suchých je pořád plno. Bedřich vlastní jediné rádio ve vsi. Na začátku války ho musel opatřit cedulkou „Pamatuj, že poslouchání zahraničního rozhlasu je zakázáno a trestá se kázníci nebo i smrtí“.

Před sedmou se v šenku kolikrát tísni šedesát sedmdesát lidí. Horvor umlká, pivo padá pěna. Začíná vysílání. Volá Londýn. Po skončení relace se sousedé navzájem ujišťují, že Hitler se do Moskvy nedostane. Tuhle válku dřív nebo

později prohraje, a už aby to bylo. „Němce neradno podceňovat,“ varuje zeť hostinského, četnický kapitán František Havlíček. Nejdřív sloužil u dělostřeleckého pluku, v šestatřicátém roce se mladý poručík dal k četnictvu. Během služby v Klatovech se seznámil se švadlenou Annou Suchou, vzali se v den jeho devětatřicátých narozenin, 2. prosince 1937. O tři roky později Františka přeložili z Klatov do Chrudimi, k tchánovi do Obytců ale samozřejmě dál jezdí. „Ještě mnoho zkusíme, než bude konec,“ podotýká v hospodě František.

Bedřichova manželka Marie nabádá muže k opatrnosti. Onehdy si uplivil před bratrancem, jenž se dal k Němcům. Co když je udá?

Devátého dubna 1942 klatovští gestapáci zajišťují rozhlasový pří-

jímač a odvádějí s sebou Bedřicha Suchého i jeho syna. V následujících dnech zatýkají přes padesát lidí z Obytců a nedalekých Habartic. Třicet sedm osob je v Praze odsouzeno k ročnímu až pětiletému žaláři. Františka Havlíčka, který zrovna povýšil na Zemské velitelství četnictva do Prahy, potrestají čtyřmi lety káznice za to, že „tříkrát se všemi hosty a devětkrát spolu se svým tchánem a švagrem poslouchal nepřátelský rozhlas“. Přitížilo mu, že „jako četnický kapitán neudal spoluvíníky“. Jeho vězeňské číslo v Bernau am Chiemsee je 1533/42. Bedřichovi Suchému i jeho synovi udělil lidový soud v Drážďanech nejvyšší trest. V srpnu 1943 Bedřich Suchý radí v dopise manželce, co má zasít na poli, vzpomíná na domov. Sousedská pospolitost

v Obytcích vzala zaslé. Manželky zavřených mužů Marii Suché vyčítají neštěstí, které je postihlo: „Všechno zaviniło to jejich rádio!“

Ráno 8. října 1943 Bedřicha se synem umístí na společnou celu. Mohou napsat dopisy na rozloučenou. Jako první jde v šest večer na popravu třiapadesátiletý otec, pětadvacetiletý syn ho přežije o pár minut.

František Havlíček se v květnu 1945 vrací z lágru. Stává se velitelem SNB v Klatovech. Vede výslechy klatovských gestapáků. Musí zjistit, kdo udal jeho tchána a švagra.

Podle všeho si s Bedřichem Suchým chtěl vyřídit účty Ludvík Schober a také hostinská Marie Slavíková. Měla prázdný lokál. Dala třicet korun Františku Va-

chovcovi, aby se porozhlédli, kdo chodí k Suchým nejen na pivo.

NA HRANICÍCH

V roce 1945 vstupuje František Havlíček do KSČ, o rok později je z něj podplukovník. Díky své pozici velitele oblastního četnictva v Klatovech působí jako styčný důstojník při jednáních s americkou stranou. „František Havlíček byl v pravidelném kontaktu s americkým styčným důstojníkem Josephem Hawaszem. Po únoru 1948 mu měl sám nabídnout, že mu bude dodávat špionážní zprávy,“ vysvětluje vojenský historik Prokop Tomek, jenž se případem Františka Havlíčka zabýval. „Pod záminkou úředního jednání se Havlíček setkával s Hawaszem přímo na hraničním přechodu v Železné Rudě. V létě 1948 mu například řekl o *Akci Kámen*.“ Státní bezpečnost tehdy u Všerub nalíčila past – vytvořila falešné úřadovny americké zpravodajské služby, takže uprchlíci podleli iluzi, že už jsou v bezpečí, v Bavorsku... Informaci o *Akci Ká-*

Strážmistr Václav Šnajdr se svým zbrojním arzenálem. Byl odsouzen s Havlíčkem k trestu smrti.

men předal František Havlíček prostřednictvím Oldřicha Formánka i na americkou ambasádu v Praze.

Zprávy pro Hawasze z mrtvé schránky vybíral také příbuzný Anny Havlíčkové Václav Lavička, jenž později v záchytném táboře v Řezně (Regensburgu) sepsal se-

znam bezmála deseti tisíc československých uprchlíků. Když totiž Lavičkovi v říjnu 1948 začala hořet púda pod nohama, František Havlíček ho převedl za hranice. Nebyl jediný, komu pomohl k úniku do ciziny. Údajně plánoval osvobození uvězněného generála Kar-

la Janouška, který padl do léčky Obranného zpravodajství.

„V srpnu 1948 Havlíček do ilegální činnosti zapojil rovněž svého kolegu, strážmistra Václava Šnajdra,“ doplňuje Prokop Tomek.

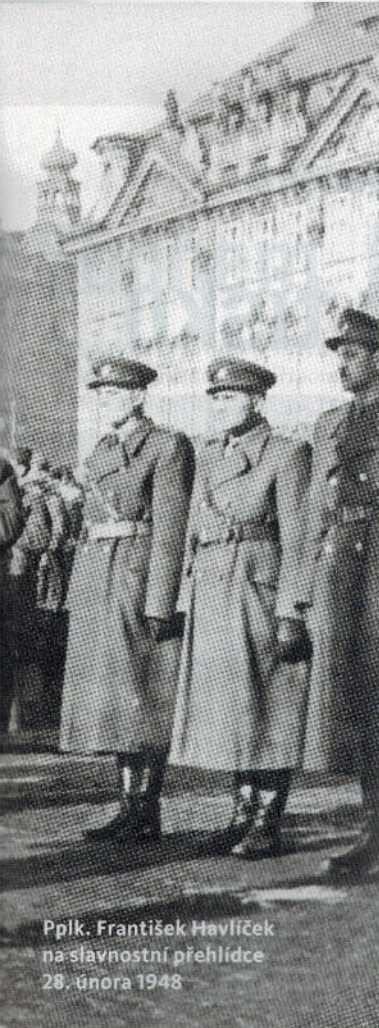
V roce 1949 se nechal Havlíček kvůli zdravotním důvodům

penzionovat. Začal pracovat jako úředník v podniku Západočeské mlýny v Klatovech. Snažil se znovu navázat spojení se zahraničím – jenže měl smůlu. Padl na provokatéra StB, jenž se vydával za kurýra.

Bývalého velitele SNB v Klatovech Františka Havlíčka zatkli 23. srpna 1951. Ve vazbě podle vyšetřovatelů několik měsíců „lživě a promyšleně“ zapíral. Když ho zlostnými výslechy přiměli vypovídat, vyšlo najevo, že držitel Řádu Vítězného února, velitel štábu útvaru SNB 9600, jenž v únorových dnech 1948 zasahoval v Praze, nebyl ani za mák spolehlivý soudruh. „SNB rozvrátil už od roku 1945!“ Násilím vynucená doznání mohou být zveličená, Havlíčkova protikomunistická činnost je však nezpochybnitelná.

NEZAJIŠTĚNÉ DŮKAZY

V pátek 20. února 1948 podali ministři tří vládních stran demisi. Důvodem byl fakt, že ministr vnitra Václav Nosek zbavil funkce nekomunistické policejní ředitele a na jejich místo dořadil komunisty. Situace v bezpečnostním aparátu je ostatně znepokojovala už delší dobu. Nemocný prezident Beneš přislíbí, že jejich demisi nepřijme. Scénář se zdá být jasný –

Pplk. František Havlíček
na slavnostní přehlídce
28. února 1948

MARIÍ SUCHÉ POPRAVILI MANŽELA, SYNA I ZETĚ. JEJÍ DCERA STRÁVILA VE VĚZENÍ OSM A PŮL ROKU.

jmenování úřednické vlády a vypsaní předčasných parlamentních voleb.

Zástupci Československé strany národně socialistické, Demokratické strany a lidovců proto vybízejí své stoupence k zachování klidu, situace se jistě vyřeší. Zato předseda vlády Klement Gottwald už v sobotu na Staroměstském náměstí burcuje dav a vynucuje na Benešovi, aby demisi neprodleně přijal. Národní socialisty obviní ze spiknutí proti státu. Předseda ČSNS Petr Zenkl v pondělí 23. února 1948 píše Benešovi: „Pane presidente, ... s rozhořčením odmítáme opakovaně lži o tom, že jsme připravovali zvrát demokratického režimu v „zájmu domácí a cizí reakce“... Trváme na tom, ... aby se důsledně zachovávaly zásady a metody parlamentní demokracie. Věřím, že

se socialismem je slučitelná určitá míra svobody a svornosti.“

Týž den proběhne na ústředí Československé strany národně socialistické, v tiskárně Melantrich, domovní prohlídka. Je potřeba zajistit důkazy, které by doložily, že národní socialisté brojí proti vlastní zemi. Příslušníci SNB se probírají dokumenty. Dohlíží na ně velitel asistenčních jednotek SNB v Praze podplukovník František Havlíček. Není to náhoda. Od války se zná s disponentem tiskárny Melantrich Oldřichem Formánkem.

Pro Formánka a ředitele Melantrichu Antonína Mádlu si přišlo gestapo kvůli časopisu *V boj* v roce 1940. V Drážďanech se Formánek setkal s Bedřichem Suchým, jeho zetě Františka poznal v koncentráku. Přátelství z války přetrvalo. Havlíček dodával Oldřichovi „munici“ pro Zenkla – informace o SNB a KSČ. Podle záznamů z výsledkového protokolu se přičinil o to, že „představitel reakční národně socialistické strany mohli vést proti KSČ a pracujícím lidu útoky na půdě parlamentu a tisku“. Při štáře v Melantrichu Havlíček „jako záškodník úmyslně odcizil... kompromitující materiál na Formánka“. Inkriminované dokumenty mu předal, a tím „znesnadnil odhalení typického nepřítele dělnické třídy“.

Zatajením těchto písemností chránil Havlíček pochopitelně i sebe.

Slavnostní přehlídka oddílů Sboru národní bezpečnosti se konala v sobotu 28. února 1948. Nemohl na ní chybět ani velitel štábu útvaru 9600 podplukovník František Havlíček. Příslušníci SNB a milicionáři zaplnili celé Staroměstské náměstí. Ministr vnitra Václav Nosek přečetl rozkaz SNB. Prohlásil: „Nepřátelé státu se přepočítali!“ Klement Gottwald všem přítomným poděkoval, že pomohli zmařit plány reakce a udržet pořádek. Řekl jim, že jejich práce teprve začíná, a neopomněl zdůraznit, že nejen společnost, ale i SNB se nyní musí očistit. Začalo defilé. V jeho čele byl František Havlíček. Za své angažmá v únorových dnech obdržel Řád Vítězného února.

O tři roky později z něj vylátí doznání, že „jako odchovanec kapitalistické předmnichovské republiky nikdy nevynechal ani jedné příležitosti, aby uškodil republice“. Vyšetřovatel zápis doplní o poznámku, že „Františkovův otec byl četníkem ještě za Rakouska a svého syna vychovával ve staré buržoasní morálce“.

NEUČELNÝ TREST

„Loňského roku byli moji rodiče zatčeni, zůstala jsem sama se starou babičkou, která je od doby obou poprav (*Bedřicha Suchého a jeho syna v říjnu 1943 – pozn. red.*) těžce nemocná. O mamince dosud nic nevím a tatínek je odsouzen k smrti,“ píše v létě 1952 třináctiletá Eva Havlíčková prezidentu Gottwaldovi.

Druhý dopis adresuje Martě Gottwaldové: „Vážená paní prezidentová, vím, že jsem ještě příliš mladá, než abych mohla pochopit tatínkovu vinu, ale prosím Vás, co nejpokorněji Vás prosím, z celého srdce, je-li to jen trochu možné, pro Boha Vás prosím, přimluvte se za život mého tatínka.“

Františka Havlíčka sebrali v srpnu 1951, jeho ženu Annu v prosinci téhož roku. Bývalý velitel klatovského SNB podplukovník František Havlíček i strážmistr ze Všerub Václav Šnajdr dostanou v květnu 1952 provaz. Odvolání i žádost o milost jsou zamítnuty. Anna stanula před soudem v březnu 1953 spolu s Oldřichem Formánkem. Do vězení ji za neoznámení manželovy trestné činnosti, vyzvědačství a velezradu poslali na dvacet let. Formánkovi ještě dva roky přidali. Anna do vězeňského dotazníku vyplnila, že

k trestné činnosti ji přivedl „strach o manžela a tvrdý postup lidově demokratického zřízení proti příslušníkům vlastního národa, již dost zdeptaného okupací“.

Třináctiletou Evu Havlíčkovou několikrát předvolali k výsledku do Plzně. Z domu v Klatovech, kde zůstala s babičkou Marií Suchou, ji vystěhovali do neobyvatelné ruiny v Milencích. Pak se uchýlili do Nicova. Zástupci klatovského okresního národního výboru jim zabavili veškerý majetek. Do soupisu zaznamenali mimo jiné tři polštáře, jeden gauč, šest židlí a rezavou britvu. Marie Suchá 30. května 1952 žádá Státní prokuraturu v Praze, aby „část nábytku, šatstva byla vyňata ze zabavení pro potřeby nezletilé vnučky“ a ona se mohla postarat o její „řádnou výchovu a výživu“. V říjnu 1952 získají zpátky jednu židli, gauč, křeslo, sekretář, dvě košile a červené šaty. Františkovův sňubní prsten propadne státu.

Marii Suché popravili manžela, syna i zetě. Její dcera strávila ve vězení osm a půl roku. Annu propustí v necelých čtyřiačtyřiceti letech na jaře 1960. V kriminále hlavu nesklonila. V posudku z Pardubic se uvádí: „Svoje názory nezměnila. Trest svůj účel nesplnil.“

▼ INZERCE

Edvard BENEŠ
mezi Londýnem a Moskvou

Radka Kubelková

Edvard BENEŠ
mezi Londýnem a Moskvou

Kniha obsahuje předmluvu předního odborníka na toto období, prof. PhDr. Roberta Kvačka, CSc., dr. h. c.

„Vývoj spolupráce londýnského a moskevského exilu od československo-sovětské smlouvy k přijetí Košického vládního programu“

Žádejte ve svém knihkupectví